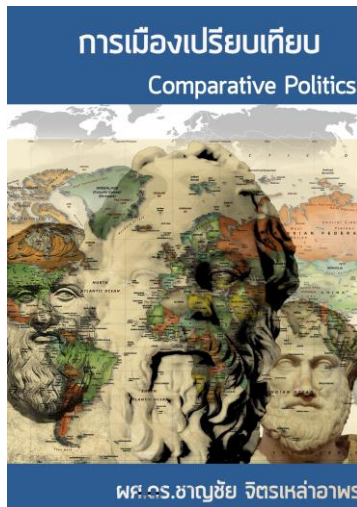

บทปริทัศน์หนังสือเรื่อง การเมืองเปรียบเทียบ

Comparative Politics

สุเชาว์ ชยมชัย*

Suchao Chayomchai *

* เจ้าหน้าที่โครงการ วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

ตลอด 7 – 8 ปีในช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ใช้ชีวิตอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้เขียนได้มีโอกาสได้เข้าศึกษาในสาขาวิชาการปกครอง (government) ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ถือเป็นโชคดีของผู้เขียนที่ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยดังกล่าวและได้มีโอกาสได้มาเขียนบทปริทัศน์หนังสือเล่มนี้ เนื่องจากในการศึกษาตลอดหลักสูตรปริญญาตรี จนกระทั่งถึงระดับปริญญาโท ผู้เขียนได้มีโอกาสเรียนในวิชาการเมืองเปรียบเทียบหลายต่อหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็น วิชาการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ การเมืองเปรียบเทียบ เป็นต้น ทำให้ผู้เขียนพอจะมีความรู้เกี่ยวกับวิชาดังกล่าวอยู่บ้าง

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในประเทศไทย สาขาวิชาการเมืองการปกครอง หรือในบางมหาวิทยาลัยเรียกสั้นๆว่า สาขาวิชาการปกครอง ทั้งสองคำนั้นมาจากภาษาอังกฤษคำว่า (Government) สาขาวิชาดังกล่าวที่มีการสอนในประเทศไทยนั้นล้วนเป็นการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบทั้งสิ้น เพราะเมื่อพิจารณาในรายวิชาดังกล่าวในแต่ละมหาวิทยาลัยจะเห็นว่ารายวิชาต่างๆจะเป็นการหยิบยกประเด็นเกี่ยวกับ ทฤษฎี การเมือง การปกครอง รูปแบบการปกครองของประเทศต่างๆนำมาเปรียบเทียบกันในแต่ละประเทศ และหวังว่านิสิตนักศึกษาจะมีความรู้เพื่อวันใดวันหนึ่งนิสิตนักศึกษามีความต้องการจะหยิบยกออกมาใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งนิสิตนักศึกษาก็จะสามารถหยิบขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้ตามสมควร

ดังนั้นจึงจะเห็นว่าในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วประเทศที่มีการเรียนการสอนในวิชาการเมืองการปกครองมักจะมีผู้ที่แต่งหนังสือเกี่ยวกับการเมืองเปรียบเทียบไว้ให้นิสิตนักศึกษาได้ศึกษารายละเอียดในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นในแง่การเปรียบเทียบการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ หรือในแง่ของทฤษฎีการศึกษาวิชาการเมืองเปรียบเทียบ

หนังสือ “การเมืองเปรียบเทียบ (Comparative Politics)” ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตเหล่าอาพร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นหนังสือการเมืองเปรียบเทียบอีกเล่มหนึ่งที่กล่าวถึงทฤษฎี ความเป็นมา และหลักการต่างๆของการเมืองเปรียบเทียบ และสิ่งที่สำคัญและดึงดูดผู้เขียนมากที่สุดในการหยิบยกหนังสือเล่มนี้มาเสนอให้ท่านผู้อ่านได้

ลองหยิบยกขึ้นมาอ่านสักนิดคือ ขนาด และจำนวนหน้าของหนังสือเล่มนี้ใช้ขนาด A5 และมีความยาวเพียง 67 หน้าเท่านั้น เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการที่จะทำความเข้าใจในประเด็นของการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในเบื้องต้นหรือผู้ที่กำลังเริ่มศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ ซึ่งจะทำให้ท่านผู้อ่านยังไม่ทันได้รู้สึกเบื่อหน่ายก็อ่านจบเล่มเสียแล้ว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงแม้ว่าหนังสือการเมืองเปรียบเทียบเล่มนี้จะมีความยาวเพียง 67 หน้า ให้ความรู้ลึกเหมือนเป็นเพียงหนังสือฉบับพกพาสามารถพกพาไปได้ทุกที่ใช้สำหรับอ่านเล่นหรือใช้ศึกษาสำหรับผู้เริ่มต้นดังที่ได้กล่าวไปนั้น แต่ก็ยังมีความพิเศษอยู่อีกหนึ่งอย่างที่คุณเขียนยังไม่เคยพบเจอหนังสือภาษาไทยเล่มใดที่เขียนในเชิงทฤษฎีมีความยาวเพียง 60 กว่าหน้า และมีการเรียนเอกสารอ้างอิงไว้ในทุกส่วนของเนื้อหา ทำให้เนื้อความในหนังสือเล่มนี้มีความน่าเชื่อถือและมีที่มาที่ไปสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิง หรือสามารถใช้เป็นต้นฉบับในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปได้

หนังสือการเมืองเปรียบเทียบเล่มนี้มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท กับอีก 1 ภาคผนวก ดังนี้

ในบทที่หนึ่งของหนังสือเล่มนี้อัดแน่นไปด้วยความหมายของการเมืองเปรียบเทียบของนักวิชาการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการจากในประเทศหรือต่างประเทศ ซึ่งก็ได้มีทัศนคติหรือการให้คำนิยามที่แตกต่างกันไป ผศ.ดร.ชาญชัย จิตเหล้าอาพร ได้สรุปความหมายของการเมืองเปรียบเทียบในบทที่หนึ่งไว้ว่า การเมืองเปรียบเทียบคือ การศึกษาอย่างเป็นระบบตามแบบการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ด้วยแนวทางการวิเคราะห์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐหรือประเทศทั้งหลาย ในมิติทางด้านการเมืองการปกครอง ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม สถาบัน รัฐ และภูมิภาคต่างๆ ในโลก ด้วยการเทียบเคียงกันเพื่อให้เห็นความคล้ายคลึง และ/หรือความแตกต่าง ในประเด็นต่างๆ อีกทั้งยังได้กล่าวถึงพัฒนาการของการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบได้อย่างน่าติดตาม โดยได้แบ่งพัฒนาการของการเมืองเปรียบเทียบออกเป็นสองระยะใหญ่ๆ ได้แก่ 1) ยุคดั้งเดิมโดยเริ่มตั้งแต่กรีกจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ไปจนถึงช่วงทศวรรษที่ 1950 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เนื้อหาในบทที่หนึ่งมีความครบถ้วนตามที่ผศ.ดร.ชาญชัย จิตเหล้าอาพรได้ตั้งไว้

ต่อมาในบทที่สอง ผศ.ดร.ชาญชัย จิตเหล้าอาพร ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ โดยได้สรุปประเด็นในการศึกษาการเมือง

เปรียบเทียบได้ดังนี้ แนวทางการศึกษาหรือวิธีการของการเมืองเปรียบเทียบสามารถสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง และวิเคราะห์หรือแยกแยะข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ผ่านกรอบแนวคิด ทฤษฎี และข้อสรุปทั่วไปที่ผ่านการสังเคราะห์มาแล้ว อย่างไรก็ตามย่อมยอมรับได้ว่าแนวทางการศึกษานี้มีความเป็นสากล มีวิธีการแสวงหาความรู้ใกล้เคียงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการตามคุณลักษณะองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ ที่ยังคงไม่สามารถสร้างแนวคิดและทฤษฎีให้เกิดเป็นกฎได้เที่ยงตรงชัดเจนเหมือนวิทยาศาสตร์ หรือกล่าวได้ว่าผลการศึกษามีลักษณะเป็นข้อสรุปทั่วไปของปรากฏการณ์หรือชุดคำอธิบายในเรื่องหนึ่งๆ เพื่อใช้ในการศึกษาเทียบเคียงต่อไปมากกว่า เนื่องจากมีข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในภายหลังจากการศึกษาของปรากฏการณ์อื่นๆ ได้

วิธีการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบถูกเขียนไว้ใน**บทที่สาม** ผศ.ดร.ชาญชัย จิตเหล่ออาพร ได้นำเสนอวิธีการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบทั้งหมด 3 วิธี ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบหลายประเทศ 2) การเปรียบเทียบน้อยประเทศ และ 3) การเปรียบเทียบประเทศเดียว โดยได้เจาะวิธีการศึกษาไปที่ละประเด็นจนครบทั้งสามวิธี อีกทั้งยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและทางแก้ไขในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบไว้ในส่วนท้ายของบท รวมถึงได้สรุปวิธีการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบไว้ได้อย่างครอบคลุม

บทที่สี่ ผศ.ดร.ชาญชัย จิตเหล่ออาพร ได้กล่าวไปถึงแนวทางการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบโดยพิจารณาจากหนังสือเรื่อง “Introduction to Political Analysis” ของ Apter and David E. แนะนำเสนอเป็นแนวทางในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ 6 แนวทาง ได้แก่

- 1) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์แบบปรัชญาการเมือง
- 2) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับรัฐ
- 3) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เชิงสถาบันการเมืองการปกครอง
- 4) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจ
- 5) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการตัดสินใจ
- 6) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบการเมือง

การเสนอแนวทางการศึกษาพร้อมคำอธิบายประกอบในแต่ละแนวทางการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างมากโดยเฉพาะผู้ที่กำลังศึกษาเพื่อที่จะทำรายงานการเมืองเปรียบเทียบ หรือผู้ที่กำลังคิดหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการเมืองเปรียบเทียบก็จะสามารถมองเห็นแนวทางในการศึกษามากยิ่งขึ้น และติกรอบงานวิจัยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย

และในส่วนสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ยังมีความเรื่อง “แนวทางการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบด้วยวิธีประวัติศาสตร์กับการคาดการณ์อนาคต” ไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายก่อนที่จะจบหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี

บทวิจารณ์

จากที่ผู้เขียนได้อ่านหนังสือเล่มนี้จบไปหนึ่งรอบแล้วนั้นทำให้ผู้เขียนมีความรู้สึก ว่า จบแล้วหรือ ? เกินขึ้นในใจ แต่ด้วยความเข้าใจว่าผู้แต่งมีเจตนาในการเขียนหนังสือเล่มนี้มาเพื่อให้คนทั่วไปสามารถอ่านได้ภายใน 1 วัน อีกทั้งยังประกอบไปด้วยเนื้อหาเชิงวิชาการที่ครบถ้วนทั้งในด้านคุณค่าและความน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังมีการสรุปส่งท้ายเนื้อหาในแต่ละบทเป็นหนังสือที่หายากมากในประเทศไทยที่จะมีการสรุปเนื้อหาของแต่ละบทไว้ให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ผ่านมาแล้วให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่มีความน่าสนใจสำหรับผู้ที่กำลังศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นอย่างมาก